

INFORMACJE I ZALECENIA DLA BENEFICJENTÓW DOTYCZĄCE PRZECIWDZIAŁANIA I ZWALCZANIA NADUŻYĆ FINANSOWYCH PODCZAS REALIZACJI PROJEKTÓW W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ, DZIAŁANIA 2.17 SKUTECZNY WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

I. Wprowadzenie

Celem niniejszego dokumentu jest kształtowanie kultury uczciwych zachowań oraz propagowanie informacji na temat zapobiegania nadużyciom finansowym i ich wykrywania, w związku z realizacją projektów w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Działania 2.17 *Skuteczny wymiar sprawiedliwości*.

Instytucja Pośrednicząca dla Działania 2.17., której funkcję pełni Minister Sprawiedliwości, pragnie być postrzegana jako **przeciwna nadużyciom finansowym i korupcji** w sposobie prowadzenia swojej działalności.

Od wszystkich beneficjentów zaangażowanych w realizację projektów oczekuje przestrzegania norm prawnych, etycznych i moralnych na najwyższym poziomie, zasad rzetelności, obiektywizmu i uczciwości.

II. Terminologia

Nadużycie finansowe - zgodnie z art. 1 *Konwencji w sprawie ochrony interesów finansowych WE* jest to jakiegokolwiek umyślne działanie lub zaniechanie naruszające interesy finansowe Wspólnot Europejskich w odniesieniu do wydatków, polegające na:

- 1) wykorzystaniu lub przedstawieniu fałszywych, nieścisłych lub niekompletnych oświadczeń lub dokumentów w celu sprzeniewierzenia lub bezprawnego zatrzymania środków z budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich lub budżetów zarządzanych przez Wspólnoty Europejskie lub w ich imieniu,
- 2) nieujawnieniu informacji, mimo istniejącego obowiązku w tym zakresie, w celu sprzeniewierzenia lub bezprawnego zatrzymania środków z budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich lub budżetów zarządzanych przez Wspólnoty Europejskie lub w ich imieniu,
- 3) niewłaściwym wykorzystaniu takich środków do celów innych niż te, na które zostały pierwotnie przyznane.

Nieprawidłowość - zgodnie z art. 2 pkt. 36 *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013* oznacza każde naruszenie prawa unijnego lub prawa krajowego dotyczącego stosowania prawa unijnego, wynikające z działania lub zaniechania podmiotu gospodarczego zaangażowanego we wdrażanie EFSI, które ma lub może mieć szkodliwy wpływ na budżet Unii, poprzez obciążenie budżetu Unii nieuzasadnionym wydatkiem.

Korupcja - działanie, zaniechanie lub składanie obietnic, w wyniku których naruszone zostały przepisy prawa, w celu uzyskania w sposób bezpośredni lub pośredni, nienależnych korzyści majątkowych lub osobistych, przekazanych, obiecanych lub domniemyanych.

Konflikt interesów - występuje w przypadku, gdy bezstronne i obiektywne pełnienie funkcji przez osobę jest zagrożone z uwagi na względy rodzinne, emocjonalne, sympatie polityczne lub przynależność państwową, interes gospodarczy lub jakiegokolwiek inne interesy wspólne, np. z wnioskodawcą, wykonawcą lub beneficjentem funduszy UE.

III. Procesy szczególnie narażone na wystąpienie konfliktu interesów i powstanie nadużyć finansowych

W celu umożliwienia obiektywnej i bezstronnej realizacji projektów, niezależnie od powiązań rodzinnych, względów emocjonalnych, sympatii politycznych lub jakichkolwiek innych przyczyn, IP wskazuje poniżej obszary, w których beneficjenci są szczególnie narażeni na wystąpienie konfliktu interesów i powstanie nadużyć finansowych.

A. Ryzyka związane z zamówieniami publicznymi

1. Ukryty konflikt interesów lub łapówki i nielegalne honoraria

Opis ryzyka

Beneficjent faworyzuje wykonawcę, ponieważ:

- wystąpił niezgłoszony konflikt interesów lub
- zapłacono łapówkę bądź nielegalne honorarium

Szczegółowy opis rodzaju ryzyka

- 1) Beneficjent zawiera umowy z wykonawcami, w stosunku do których ma swoje interesy, czy to finansowe, czy to innego rodzaju lub
- 2) Wykonawca nie ujawnia wszystkich konfliktów interesów, gdy występuje o udzielenie zamówienia lub
- 3) Wykonawca oferuje beneficjentowi łapówki lub nielegalne honoraria, by wpłynąć na decyzję o udzieleniu zamówienia.

2. Unikanie wymaganej procedury konkurencyjnej

Opis ryzyka

Beneficjent unika wymaganej procedury konkurencyjnej, faworyzując konkretnego wykonawcę przy udzielaniu lub utrzymaniu przez niego zamówienia poprzez:

- dzielenie zamówień lub
- nieuzasadnione udzielenie zamówienia jednemu wykonawcy lub
- niezorganizowanie procedury przetargowej lub
- nieprawidłowe przedłużenie okresu obowiązywania zamówienia.

Szczegółowy opis rodzaju ryzyka

- 1) Beneficjent dzieli zamówienie na co najmniej dwa zlecenia lub umowy, by uniknąć rozpoczynania procedury konkurencyjnej lub weryfikacji na wyższym szczeblu kierownictwa lub
- 2) beneficjent fałszuje uzasadnienie udzielenia zamówienia jednemu wykonawcy, przygotowując bardzo zawężone specyfikacje lub
- 3) beneficjent zawiera umowę z wykonawcą bez wymaganej procedury przetargowej lub
- 4) beneficjent przedłuża pierwotny okres realizacji zamówienia poprzez wprowadzanie do umowy zmian lub stawianie dodatkowych warunków, w celu uniknięcia powtórnej procedury przetargowej.

3. Manipulowanie przebiegiem procedury konkurencyjnej

Opis ryzyka

Beneficjent faworyzuje wykonawcę w ramach procedury konkurencyjnej poprzez:

- nadużycia w specyfikacjach lub
- ujawnienie danych dotyczących przetargu lub
- manipulowanie ofertami.

Szczegółowy opis rodzaju ryzyka

- 1) Beneficjent przygotowuje zaproszenie do przetargu lub zapytanie ofertowe pod kątem kwalifikacji konkretnego podmiotu lub w taki sposób, że tylko jeden podmiot może sprostać wymaganiom lub
- 2) beneficjent ujawnia poufne informacje, aby pomóc wybranemu podmiotowi w skonstruowaniu najlepszej oferty technicznej lub finansowej (informacje mogą dotyczyć szacunkowego budżetu, preferowanych rozwiązań lub szczegółów oferty konkurentów) lub
- 3) beneficjent manipuluje ofertami po ich otrzymaniu tak, by zapewnić wybór faworyzowanego podmiotu.

4. Zmowa przetargowa

Opis ryzyka

W celu otrzymania zamówienia wykonawca manipuluje procedurą konkurencyjną zorganizowaną przez beneficjenta, wchodząc w zmwę z innymi wykonawcami lub tworząc fikcyjnych wykonawców.

Szczegółowy opis rodzaju ryzyka

- 1) wykonawcy na danym obszarze geograficznym, w regionie lub w danej branży wchodzą w zmwę, aby pokonać konkurencję i podnieść ceny, np. stosując oferty zabezpieczające, składając rotacyjne oferty przetargowe lub
- 2) wykonawcy tworzą fikcyjnego wykonawcę w celu składania ofert zabezpieczających w ramach zmy, podnoszenia kosztów lub generowania fikcyjnych faktur; beneficjent może również zatwierdzać płatności na rzecz fikcyjnego dostawcy w celu zdefraudowania środków.

5. Nieuczciwe informowanie o cenach

Opis ryzyka

Podmiot manipuluje procedurą konkurencyjną, nie podając w ofercie niektórych kosztów.

Szczegółowy opis rodzaju ryzyka

Podmiot nie przedstawia aktualnych, całkowitych i dokładnych kosztów lub danych dotyczących cen w ofercie cenowej, co powoduje wzrost ceny zamówienia.

6. Manipulowanie zestawieniami poniesionych wydatków

Opis ryzyka

Wykonawca manipuluje zestawieniami poniesionych wydatków lub fakturami w celu zawyżenia lub powtórnego wykazania poniesionych wydatków:

- wykonawca dubluje zestawienia poniesionych wydatków lub
- fałszuje, zawyża lub powiela faktury.

Szczegółowy opis rodzaju ryzyka

- 1) wykonawca realizujący szereg zleceń na podobnego rodzaju prace wykazuje te same koszty personelu, opłaty lub wydatki w odniesieniu do kilku zamówień lub
- 2) wykonawca świadomie przedkłada fałszywe, zawyżone lub powielone faktury, działając samodzielnie lub w zмовie z osobami odpowiedzialnymi za udzielenie zamówienia.

7. Niedostarczenie lub zastąpienie produktów

Opis ryzyka

Wykonawca narusza warunki zamówienia, nie dostarczając uzgodnionych produktów lub wprowadzając w nich zmiany, bądź zastępując je produktami niższej jakości.

Szczegółowy opis rodzaju ryzyka

- 1) Wykonawca zastępuje przedmioty wymienione w zamówieniu przedmiotami niższej jakości lub w inny sposób nie wypełnia warunków specyfikacji, a następnie świadomie wprowadza beneficjenta w błąd, twierdząc, że je wypełnił (beneficjent może współuczestniczyć w tym nadużyciu finansowym) lub
- 2) niektóre lub wszystkie produkty bądź usługi, które mają być dostarczone w ramach zamówienia, nie zostają dostarczone, bądź też zamówienie zostaje świadomie zrealizowane niezgodnie z umową.

8. Zmiana obowiązującego zamówienia

Opis ryzyka

Beneficjent i wykonawca działają w zмовie w celu zmiany istniejącego zamówienia, tak by zapisy umowy były korzystniejsze dla wykonawcy w takim stopniu, że pierwotna decyzja o udzieleniu zamówienia przestaje obowiązywać.

Szczegółowy opis rodzaju ryzyka

Po zawarciu umowy przez beneficjenta i wykonawcę zostają do niej wprowadzone poprawki, które doprowadzają do takiej zmiany warunków umowy, że pierwotna decyzja o udzieleniu zamówienia przestaje obowiązywać.

B. Ryzyka związane z kosztami pracy

1. Zawyżenie kwalifikacji pracowników lub zakresu wykonywanych przez nich czynności

Opis ryzyka

Beneficjent/wykonawca beneficjenta świadomie zawyża kwalifikacje pracowników lub zakres wykonywanych przez nich czynności w celu zadeklarowania ich jako koszty kwalifikowalne.

Szczegółowy opis rodzaju ryzyka

- 1) wykonawca przedstawia w ramach przetargu zespół odpowiednio wykwalifikowanych pracowników, a następnie wykonuje zadanie przy pomocy pracowników, którzy nie są wystarczająco wykwalifikowani lub
- 2) beneficjent/wykonawca beneficjenta świadomie fałszuje opisy zadań wykonanych przez pracowników, tak by wykazywane koszty zostały uznane za kwalifikowalne.

2. Nieprawdziwe koszty pracy

Opis ryzyka

Beneficjent/wykonawca beneficjenta świadomie przedstawia nieprawdziwe koszty pracy za czynności, które nie zostały wykonane lub które nie zostały wykonane zgodnie z zamówieniem (nieprawdziwe koszty pracy, wykazane nieprawidłowo nadgodziny i stawki godzinowe, koszty pracowników wykazywane w odniesieniu do nieistniejących osób, koszty pracowników wykazywane w odniesieniu do czynności wykonanych poza okresem realizacji zamówienia).

Szczegółowy opis rodzaju ryzyka

- 1) Beneficjent/wykonawca beneficjenta świadomie deklaruje niewykonaną pracę, np. zawyżając liczbę godzin przepracowanych przez osoby prowadzące szkolenie lub fałszując dokumenty potwierdzające przeprowadzenie zajęć, takie jak rejestr obecności i faktury za wynajęcie sal wykładowych lub
- 2) beneficjent/wykonawca beneficjenta świadomie deklaruje nadgodziny w przypadku, gdy pracownikom nie jest wypłacane wynagrodzenie za dodatkowe godziny pracy lub
- 3) beneficjent/wykonawca beneficjenta świadomie deklaruje zawyżone stawki z tytułu wykonanej pracy, podając nieprawdziwe stawki godzinowe lub godziny pracy lub
- 4) beneficjent/wykonawca beneficjenta fałszuje dokumentację w celu deklarowania kosztów pracy osób, które nie są zatrudnione lub które nie istnieją lub
- 5) beneficjent/wykonawca beneficjenta fałszuje dokumentację, by sprawić wrażenie, że koszty zostały poniesione we właściwym okresie realizacji zamówienia.

3. Koszty pracy są nieprawidłowo przydzielane do poszczególnych projektów

Opis ryzyka

Beneficjent świadomie nieprawidłowo rozdziela koszty pracowników między projekty unijne i inne źródła finansowania.

IV. Informacje i zalecenia dla beneficjentów

1. Za codzienne zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych i przeciwdziałanie konfliktowi interesów w ramach projektów realizowanych przez beneficjentów i wykonawców beneficjenta **odpowiadają beneficjenci**.
2. Nadużycie finansowe może objawiać się na wiele różnych sposobów. **Beneficjent powinien stosować politykę zakładającą zero tolerancji dla nadużyć finansowych i korupcji**, z wykorzystaniem systemu kontroli, zaprojektowanego tak, aby zapobiegał

nadużyciom finansowym i wykrywał je w możliwie największym stopniu, a także korygował ewentualne skutki zaistniałych nadużyć.

3. IP wymaga od **beneficjentów z MS**, by **przestrzegali procedur wewnętrznych MS i procedur IP w tym zakresie**, zapewniających zachowanie odpowiedniego poziomu bezstronności, rzetelności i uczciwości.

4. IP sprawdza (np. podczas kontroli, przy weryfikacji wniosków o płatność) prawidłowość realizowanych działań i wydatków poniesionych w projekcie, w szczególności:

- prawidłowość wyboru wykonawców,
- prawidłowość odbioru produktów,
- prawidłowość realizowanych umów,
- procedury wewnętrzne beneficjenta dotyczące zamówień publicznych,
- kwalifikacje personelu projektu,
- zgodność między planowanym a faktycznym wykorzystaniem personelu projektu (liczba osób i czas pracy),
- faktyczne wykonywanie czynności przez personel projektu (np. poprzez analizę rejestrów obecności lub kart czasu pracy),
- zgodność wykazywanych przez personel projektu nadgodzin z przepisami i ze stanem faktycznym,
- rzetelność zastosowanych stawek godzinowych przez personel projektu,
- prawidłowość rozdzielenia kosztów personelu pomiędzy różne projekty/źródła finansowania (na podstawie np. rejestrów obecności, list płac),
- ewentualne dublowanie wykazanych wydatków,
- datę poniesienia wydatku (czy wydatek poniesiono w okresie realizacji projektu).

V. Zgłaszanie nadużyć finansowych o charakterze korupcyjnym

Beneficjenci oraz inne osoby zaangażowane w realizację projektów nadzorowanych przez Instytucję Pośredniczącą (MS) mogą zgłaszać informacje nt. podejrzenia występowania nadużyć finansowych o charakterze korupcyjnym:

- mailem na adres: power@ms.gov.pl,
- pismem na nr faksu: **(22) 23-90-524**
- pismem na adres: **Departament Strategii i Funduszy Europejskich, Al. Ujazdowskie 11, 00-950 Warszawa**